

ID - VOJVODINA I KOSOVO

Autor: M. JOVANOVIĆ

NOVO U GALERIJSKIM prostorima ŠIROM SRBIJE

U okviru projekta saradnje umetnika iz Vojvodine i sa Kosova „ID“, u subotu 10. marta u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine (Dunavska 37, Novi Sad) od 18.30 sati, kosovsku video scenu predstaviće Mehmet Behlulji, slikar i predavač na Fakultetu likovnih umetnosti u Prištini. Behlulji, koji je i član Exit instituta za savremenu umetnost u Peći i voditelj Laboratorije za vizuelnu umetnost u Prištini, predstaviće radove desetak kosovskih autora nastale u periodu od 1999. do 2006. godine. Projekat „ID“ realizuje novosadski Per.Art, kao nastavak saradnje umetnika, društvenih aktivista i mladih iz Vojvodine i Kosova. Prethodili su mu projekti „Family Houses“ (2006) i „Niti-svadbeni običaji, lično i društveno povezivanje“ (2004/2005). Projekat se realizuje kroz program Malih grantova u okviru Civilnog dijaloga. Sponzor projekta je Protranzit, beogradska kancelarija međunarodne kompanije Problemmarket sa sedištem u Ljubljani.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

KOSOVSKA VIDEO SCENA

Autor: M. JOVANOVIĆ

Slikar i predavač na Fakultetu likovnih umetnosti u Prištini, Mehmet Behlulji predstavio je u subotu, u novosadskom Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, selekciju video radova savremenih kosovskih umetnika, nastalih u periodu od 1999. do 2006. godine. Od pionira video umetnosti na Kosovu Sokolja Bećirija, koji je - kao i Erzen Školjli, i sam Mehmet Behlulji - zapažen učesnik međunarodnih izložbi, do najmlađih autora kao što su Ljiljzim Zećiri, Driton Hajredini i Jakup Feri - prikazani radovi pružili su letimičan uvid u ovaj specifičan, ne tako razvijen segment savremene umetničke scene Kosova.

Ta scena je loše strukturirana, neujednačenog kvaliteta, ali je odlikuje izvanredna energija i svežina pogleda. Iako je u Behluljijevoj selekciji prikazan rad samo jedne autorke, Fitore Isufi Koje, on navodi da su žene podjednako zainteresovane učesnice kreiranja novog umetničkog izraza na Kosovu. Najčešće, međutim, ubrzo odlaze u sigurnije i bolje plaćene profesije, pa je mali broj autorki koje nastavljaju da grade konzistentnu karijeru. Nedostatak novca i sistemske podrške institucija, te loša kulturna politika, osnovni su problemi sa kojima je suočena savremena umetnička scena na Kosovu, i sama u dugogodišnjem „privremenom“ statusu kao i čitavo društvo. Uprkos svemu, ekspanzija novih tehnologija zahvatila je i Kosovo, pa su mladi autori u prilici da uspostavljaju veze i saraduju sa umetnicima u regionu i Evropi.

Prezentaciju kosovske video scene realizovao je novosadski Per.Art, u okviru projekta saradnje umetnika Vojvodine i Kosova „ID“. Program se nastavlja naredne sedmice u Prištini, predstavljanjem savremene izvođačke scene Vojvodine. Projekat se realizuje kroz program Malih grantova u okviru Civilnog dijaloga.

Antrfile:

„JEDINA“ ISTINA OTIŠLA JE U ISTORIJU, A NJENI „VLASNICI“ IZGUBILI SU MOĆ

Autor: MILICA JOVANOVIĆ

Mehmet Behljlulji, slikar i predavač na Fakultetu likovnih umetnosti u Prištini

Milica Jovanović
minivju

Višegodišnji život u „privremenom stanju“, konzervativne institucije, javni prostor preplavljen nacionalno-patriotskim sadržajima - na svojim suprotstavljenim krajnostima, Priština i Beograd ipak dele zajedničku sudbinu postkonfliktnog društva, u kome je preživljavanje i snalaženje u tranziciji i dalje osnovni vrednosni sistem. Pojačano prisustvo zvanične politike u promociji „korisne“ umetnosti i nedostatak unutrašnje regulacije umetničke scene, još jedna je zajednička crta dva društva. Osnovna razlika je, čini se, u tome što je zvanični Beograd bio u prilici da profitira na balkanskim konfliktima, i već je odavno uvežbao život u „privremenom stanju“. Kosovo je, međutim, suočeno sa teškom ekonomskom krizom i rastućim pritiskom najbrojnije, mlade populacije za brzim promenama.

Iako će se složiti sa takvim opisom prilika, prištinski slikar i predavač na tamošnjem Fakultetu Mehmet Behljlulji - koji je prošlog vikenda boravio u Novom Sadu predstavljajući mladu video umetnost Kosova - oprezan je u izricanju oštrijih kvalifikacija na bilo čiji račun. U razgovoru za Danas uporno insistira da su umetnici, posebno mladi, prethodnica buduće saradnje u regionu, bez obzira na ratno nasleđe. I sam je svojevremeno, obnovu svoje spaljene kuće pretvorio u umetnički čin.

„Izgleda da i dalje verujem da umetnost može da promeni svet, inače se ne bih toliko trudio“, konstatuje Behljlulji. „Edi Rama, moj kolega i prijatelj, otišao je u politiku (najuspešniji gradonačelnik Tirane, prim. aut) uveren da kao slikar ne može mnogo da učini. Ja mislim da za mene, pre svega u radu sa studentima, još ima dovoljno posla, politikom se ne bih bavio“. Sudent likovnih akademija u Prištini i Sarajevu, Mehmet Behljlulji (Gnjilane, 1962) danas predaje na prištinskoj Akademiji, ali svoj profesionalni rad vezao je pre svega za Institut za savremenu umetnost Exit (Peć) i Laboratoriju za vizuelnu umetnost (Priština) - alternativne obrazovne institucije, u kojima uspeva da realizuje ideje za koje konzervativna državna Akademija nema sluha. „Slično stanje je na većini državnih škola bivše Jugoslavije. Teško se i sporo menjaju, verovatno jer bi temeljna reforma prvo pogodila same profesore, njihove svetonazore i zastarelu metodologiju. Neko vreme sam pokušavao da utičem na promene, a onda sam odustao i sa kolegama pokrenuo kurseve izvan Akademije. To je bila uspešna ideja, čak i u vreme kad smo tek počinjali da artikulišemo svoju poziciju, u kritičkom odnosu i prema Miloševićevom režimu i prema paralelnim vlastima na Kosovu, odnosno Demokratskom savezu Kosova koji je u to vreme uzurpirao sve, uključujući i kulturu. Posle 1999, a naročito u poslednjih nekoliko godina, ekspanzija novih tehnologija zahvatila je i Kosovo i komunikaciju je sve teže monopolisati. Svaki iskaz i gest u javnom polju moguće je proveriti, uporediti, preispitati. 'Jedina' istina je otišla u istoriju, a njeni 'vlasnici' su izgubili moć. To je najvidljivije upravo među mladim umetnicima, koji traže nova značenja, uspostavljaju svoje mreže saradnje i razmene. Ogromna je energija i želja da se bude deo jednog ravnopravnog kulturnog i umetničkog centra. Jer oni neće da budu periferija ni Beograda ni Tirane“, ističe Behljlulji.

Sagovornik Danasa ukazuje da su upravo Internet i sve lakša komunikacija napravili dramatičan rez u istoriji kosovskog društva, obeleženoj izolacijom i samoizolacijom. „Kosovo je zaista malo i tesno za ljude koji žele da se kreću i uključuju u savremene tokove u umetnosti. Ta teskoba se ogleda i u temama kojima se mladi umetnici bave, i njihova potreba za promenama i što bržem otvaranju čitavog društva nosi izvanrednu energiju. Činjenica je da je kosovsko društvo izuzetno mlado,

ogroman procenat stanovništva čine mladi ljudi, i to je ono što nosi promene po prirodi stvari. Sa druge strane, gotovo svaka pojedinačna stvar u njihovom socijalnom životu - lična dokumenta, studije, posao... - i dalje je 'privremena'. I to privremeno stanje traje već sedam godina", kaže Behljljli.

Umetnici sa Kosova su poslednjih godina prisutni na svim većim zajedničkim izložbama u regionu i Evropi. Sam Behljljli predstavljen je u Zagrebu, Berlinu, Parizu, Strazburu, Tirani... Sredinom 1997. godine učestvovao je i na zajedničkoj izložbi kosovskih autora u Beogradu, u Centru za kulturnu dekontaminaciju. „Pripadam generaciji koja je rođenjem i odrastanjem vezana za nekadašnji zajednički kulturni prostor bivše Jugoslavije. Veze su očuvane, čak i posle 1999. kada je realnost prosto ubila mogućnost za umetnost, ali ostali smo u kontaktu. Sarađujemo, susrećemo se na međunarodnim izložbama, nisu više retke ni prilike za okupljanje u regionu. Kosovsko društvo definitivno pripada tom kulturnom prostoru, iako mlađe generacije više ne odrastaju u bilingvalnom okruženju. U mojoj kući se i danas govori srpski, uglavnom kad supruga i ja razgovaramo o stvarima koje naše ćerke ne treba da čuju", smeje se Behljljli. „Ipak, apsolutnoj većini mladih ljudi na Balkanu engleski je drugi jezik. Uostalom, jezik savremene umetnosti je svima razumljiv. Komunikacija nije problem, ako postoji želja. Činjenica da ćemo i dalje živeti jedni pored drugih trebalo bi da je dovoljna. Na šta bi ličio život ako se ne razgovara sa svojim najbližim okruženjem?", ukazuje Mehmet Behljljli.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

FOTOGRAFSKI DIJALOG

Autor: B. S.

U Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu večeras u 19 časova biće otvorena izložba „Komunikacija – fotografske radionice za mlade“. Postavka fotografija mladih autora iz Subotice, Novog Pazara, Bujanovca i Prištine deo je istoimenog projekta nevladine organizacije „Kiosk“, čiji je cilj uspostavljanje dijaloga među etničkim grupama u višenacionalnim gradovima Vojvodine, Sandžaka, juga Srbije i Kosova. Autor projekta koji je finansijski podržala Vlada Velike Britanije je Ana Adamović, a saradnici su Tanja Strugar, Dorijan Kolundžija i Vladimir Tupanjac.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

SPOMENIK ZA PONETI

Autor: SONJA ĆIRIĆ

Izložba – "Politika sećanja" Milice Tomić u Prištini

"Ova izložba nije pitanje saradnje Beograda sa Prištinom, neka vrsta pokušaja da umetnost premosti, zaceli ono što državne i partijske politike nisu u stanju, već je stvaranje prostora u kome se postavljaju pitanja koja niko ne voli da čuje, ni da ih se seća, a ostaju nesvarena"

Prošlog utorka u Prištini, u Centru za savremenu umetnost Stacion, otvorena je izložba "Politika sećanja" Milice Tomić, umetnice iz Beograda. Da u ovoj informaciji umesto "Priština", piše, recimo, "Njujork", ona bi bila manje neuobičajena. Ali, ni prištinski Stacion, ni Milica Tomić nemaju nikakve veze s razlozima za takvu percepciju navedene vesti.

Milica Tomić kaže za "Vreme" da je prištinska izložba "Politika sećanja" rezultat duže saradnje sa kosovskom umetničkom scenom. Pre dve godine je već jednom izlagala u Prištini, ali ne u Centru za savremenu umetnost Stacion. Centar su, objašnjava, osnovali umetnik Albert Heta i arhitekta Vala Osmani: "U njemu ovo dvoje autora u okviru postojećeg sistema umetnosti Kosova proizvode jedan suveren i autonoman prostor. Kako? Oni aktivno učestvuju u gradnji sistema umetnosti Kosova, ali istovremeno reflektuju probleme sa kojima se suočavaju u svojoj lokalnoj sredini. Međutim, njihova uloga nije da krpe pukotine i rascepe ovog sistema umetnosti, već da problematizuju postojeći diskurs i otvaraju prostor za diskusiju." Inače, kosovska scena savremene umetnosti od 2000. godine, kako kaže Milica Tomić, "ima izuzetnu i veoma intenzivnu produkciju, zahvaljujući velikom broju umetnika, među kojima su Sisli Džafa, Jakup Feri, Albet Heta, Sokol Bećiri, Erzen Škololi, Alban Muja, te je postala vidljiva i prisutna i na internacionalnoj sceni. Škljzen Malići umnogome je zaslužan za postojanje ove scene."

RAZGOVOR JE SPOMENIK: "Politika sećanja" naziv je istoimenog zajedničkog rada Grupe Spomenik, čiji su članovi Branimir Stojanović, Nebojša Milikić i Milica Tomić. Milica Tomić objašnjava da je ovde reč o delu velikog projekta na kome Grupa Spomenik radi od 2002. godine. "Politika sećanja" je započeta kao niz diskusija povodom konkursa koji je raspisala Skupština grada Beograda za spomenik Žrtvama i braniocima otadžbine 1990–1999. u Beogradu. Naša teza je da ovakav spomenik može da postoji jedino u obliku javne diskusije, a nikako u skulptorskim i arhitektonsko-urbanističkim rešenjima, odnosno da razgovor o ratovima i politici devedestih jeste – spomenik. Na izložbi u Stacionu ovaj rad je izložen u obliku participativnog spomenika – publikacije. Kako to izgleda? Hiljadu dvesta publikacija je doneto direktno iz štamparije, postavljene su u galeriji, i publika može da ih uzme. Ovaj participativni objekat nazvali smo Spomenik za poneti. Dakle, deo ove instalacije, deo razgovora o razlozima, ishodu i (ne)mogućnosti gradnje jednog ovakvog spomenika, ostaje u rukama posetioca izložbe, dok instalacija nestaje. 'Politika sećanja' je sintagma koju Branimir Stojanović objašnjava tezom po kojoj nije moguće imati sećanje ako ne postoji aktuelni emancipatorski politički subjekt koji jedini može da se seća. Dakle, ovakvo sećanje nije dostupno ni privatnom ni istorijskom sećanju. Odnosno, kako Branimir kaže: 'Gde nema emancipatorske politike, nema ni sećanja' Mi smo do sada proizveli dve publikacije u okviru ovog projekta. Prva je međusobni razgovor članova Grupe Spomenik u kome analiziramo vlastiti angažman unutar građanske inicijative koju smo otpočeli sa grupom umetnika, teoretičara, arhitekata i pisaca tokom 2002/2003. godine u Beogradu. Prevedena je na češki i engleski, izložena je na Praškom bijenalu, a za izložbu u Stacionu u Prištini prevedena je na albanski. U drugoj publikaciji 'Politike sećanja' Grupa Spomenik razgovara o razlozima i ishodu ove inicijative sa predstavnicima udruženja Ratnih vojnih invalida i Porodica nastradalih i unesrećenih, inicijatorima gradnje spomen-obeležja. Pojaviće se krajem septembra na izložbi u 'Memorijalu Nadežde Petrović'

u Čačku na internacionalnoj izložbi 'Transformacije sećanja, politike slike'.

Ovaj rad dobiće nov oblik na javnim diskusijama i prezentacijama u Centru za kulturnu dekontaminaciju Beogradu 4. i 5. oktobra gde učestvuju teoretičari i umetnici Raško Močnik, Albert Heta, Nebojša Jovanović, Grupa Spomenik, Suzana Milevska, Nino Raspudić, Damir Nikšić i drugi. Ove diskusije će se snimati, i editovan video-materijal biće povod za dalje diskusije širom bivše Jugoslavije. Dakle, Grupa Spomenik ovakvim načinom rada stvara autonoman prostor za javnu diskusiju u polju umetnosti o odnosu državne ideologije i javnog sećanja o ratovima i politici devedesetih."

Osim ovog, u Prištini je izložen još jedan rad – "Kontejner", dokumentacija rekonstrukcije zločina u Avganistanu 2001. godine koji su američke invazione trupe izvele nad talibanskim ratnim zarobljenicima. Do sada je izvedena dva puta u Beogradu, zatim u Sidneju na Sidnejskom bijenalu, i trenutno se priprema u Londonu. Spojivši ih, kustos izložbe Albert Heta pokazao je unutrašnje veze globalnog i lokalnog nasilja.

Otvaranje izložbe Milica Tomić opisuje kao vrlo uzбудljivo. "Dan je bio hladan i kiša je pljuštala celo posle podne. Priština je tih dana često bila bez struje, te je ceo grad bučao od generatora. Naš se generator pred samo otvaranje pokvario, izgledalo je kao da smo sami na svetu, u potpunom mraku, ali, galerija je počela da se puni, Albert i Vala su nabavili nov generator, i izložba je – otvorena. Prostor je bio pun prijatelja, Škeljzen Malići, Isuf Beriša, umetnika, mnogo mladih posetilaca koje nisam poznavala, pisaca i gostiju iz Engleske, Nemačke i Sarajeva. Istog dana pre podne, napolju je održana konferencija za novinare, dok je još bilo sunca, u dvorištu Staciona koji je smešten u kompleksu Etnološkog muzeja. Bilo je mnogo novinara, televizija..." Svoje prisustvo u Prištini Milica Tomić vidi pre svega "kao prisustvo u Stacionu, u galeriji koja prihvata izazov politike u umetnosti i stvara mogućnost zajedničkog prostora u polju umetnosti i reflektovanja situacije u kojoj živimo, ne bežeći od činjenice da je naš život bio i jeste vezan za rat, za nasilje, i da svi mi još živimo tu traumom. Ova izložba je napravila prostor u kome je moguće suočiti se sa traumom koja razara samorazumljivost svakodnevnog života. I zato ova izložba nije pitanje saradnje Beograda sa Prištinom, neka vrsta pokušaja da umetnost premosti, zaceli ono što državne i partijske politike nisu u stanju, već je stvaranje prostora u kome se postavljaju pitanja koja niko ne voli da čuje, ni da ih se seća, a ostaju nesvarena..."

Antrfile:

[Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti \(kopirati, replicirati ili pretraživati\) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.](#)

DNEVNIK ALBANCA U BEOGRADU 1999.

Autor: M. JOVANOVIĆ

Knjiga „Dnevnik Albanca u Beogradu, januar - jun 1999. godine“, novinara i publiciste Fahrija Muslijua, predstavljena je u subotu u beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju. Tadašnji reporter „Glasa Amerike“ iz Beograda, Musliju je svojim novinskim izveštajima priključio intimne zabeleške i razmišljanja, u danima kada mu porodica biva proterana sa Kosova, a njegov boravak u Beogradu postaje opasan. Pored dnevničkih zapisa, knjiga Fahrija Muslijua donosi i detalje o javnom i privatnom životu Beograda koje ne treba zaboraviti, ocenio je Filip David. „Beograd je često u svojoj istoriji bio deo sveta, otvoren za ljude bez obzira na njihovu pripadnost. Dešavalo se da bude i palanka, kao devedesetih“, ukazao je Dragoljub Todorović, napominjući da se u ovoj ubedljivoj i uzbudljivoj knjizi, Beograd i Beograđani ipak nastoje opravdati. Publicista Mihajlo Mihajlov ukazao je na „zlu beskonačnost“ u Srbiji, imena i okolnosti koje se ni posle osam godina nisu promenile. „Ova knjiga nas podseća da tapkamo u mestu, isti ljudi izgovaraju iste fraze kao i tada“, istakao je Mihajlov, dok se retke javne ličnosti koje zagovaraju drugačiji pristup, i danas proglašavaju izdajnicima. Zahvaljujući se brojnoj publici Fahri Musliju je napomenuo da se Dnevnik temelji na ličnoj drami, životu u neprijateljskom okruženju ali i sa prijateljima koji su spremni da pomognu. Promociji su prisustvovali i glumac Bekim Fehmiju, slikar Isak Aslani i bivši fudbaler „Partizana“ Dževad Prekazi, kao i lider Srba sa Kosova Momčilo Trajković, koji je istakao da mu je Fahri Musliju prijatelj i zemljak. Trajković je najavio da će i sam napisati knjigu, „Srbin u Prištini“, i pokazati da je rat bio zajednička tragedija.

Antrfile: